

В. М. Черевань
(м. Херсон)

МЕТОДИКА “СПРЯМОВАНОГО ДІАЛОГУ”: ЗАПИТАННЯ ВИКЛАДАЧА

Одним з найбільш ефективних засобів розкриття творчого потенціалу студентів на рідній та іноземній мовах є навчання спілкування. Навчити студентів спілкуватися природним шляхом на іноземній мові в умовах навчального процесу – проблема складна, яка не має однозначного вирішення. Природне мовлення стимулює не необхідність (коли студент повинен говорити на іноземній мові), а потребу в реальному спілкуванні.

З усіх методів, які використовуються викладачем під час реального спілкування зі студентами на занятті з практичного курсу англійської мови, власні запитання найшвидші й найпростіші. Вони можуть використовуватися для збільшення енергійності і стабілізування ритму діяльності, або для внесення частинки гумору, чи для сприяння атмосфері взаємної довіри і доброзичливого відношення серед студентів на занятті. Отже, спочатку розглянемо механізми запитання. Поставити запитання студенту – це фактично обмінятися з ним інформацією. Питання викладача можуть змінюватися як за метою так і за формою. Викладачі вищої школи, як правило, використовують швидкі питання з відповідями з повною пропозицією, як дуже ефективний засіб будування плавності мови. Питання можуть заохочувати студентів до творчого мислення, і можуть також сприяти розвитку більш глибоких відносин серед людей в аудиторії. Замість того, щоб задавати питання самостійно, викладач може передати їх студентам: “М., запитаєте Н., як він провів канікули у Великій Британії” і так далі. Багато провідних методистів регулярно використовують цю методику на протязі десятиліть або, навіть, сторіч. Талановитий викладач може зацікавити студентів темою дискусії, якщо вибиратиме розумні питання і задаватиме їх в такій формі, щоб викликати в студентів стан бажання пізнати щось невідоме. Ця методика називається “спрямований діалог”.

Мається одна річ, з якою методист повинен бути уважним щодо використання “спрямованого діалогу”. Рухаючись від реплік викладача до свого власного питання, перший студент часто повинен робити деякі граматичні зміни. Складність цих змін залежить від мови. На рівні, коли студенти почали мати справу з граматичними структурами,

що вимагають ці зміни, викладач може використовувати спрямований діалог, як ще одну з форм “вправ на трансформацію”. Після того, як студенти оволодіють механізмом, викладач може сміливо рухатись вперед і використовувати “спрямований діалог” для будь-яких цілей. Останніми роками багато викладачів почали використовувати групу методів, що йдуть під загальною назвою “пояснення значень”.

Центральний компонент цих методів – технічно митецьке використання питань викладачем. Їх різниця в тому, що ці питання є щодо власних почуттів, переваг і сподівань студентів (і викладача): “What is your favorite food?” (Яка твоя улюблена страва?). Ця методика має кілька опорних пунктів:

- 1) кожна відповідь студента фактично правильна, і таким чином сприяє розвитку почуття гідності, самоповаги і доброзичливого відношення у викладача і у всієї групи;
- 2) студенти можуть сприймати багато лексики і граматики для їхніх відповідей, слухаючи (або читаючи) питання викладача;
- 3) персональна природа інформації гарантує, що студенти нададуть їй більше уваги, ніж вони б надали до запропонованих відповідей у книзі.

У поширенні цієї методики, студенти розділяються на малі групи, відповідно до їх переваг. Викладач обирає свої питання на основі дечого, що група вже вивчила – це, можливо діалог чи текст з домашнього читання. Ставлячи запитання, викладач дає студентам можливість інтенсивної практики деякої частини основного матеріалу. Коли групи збирають твердження їхніх причин щодо їхньої переваги, вони складають нові тексти – короткі, але з використанням особистого досвіду авторів. Ці нові тексти ідеальні для подальших лінгвістичних пошуково-розвідувальних робіт і практики. Викладач може використовувати їх таким чином, щоб змінювати напрямок і рухатися назад і вперед між значимою текстовою і систематичною практикою. Якщо група читає досить довгу розповідь, питання викладача можуть зробити більше, ніж забезпечити практику мови: вони можуть також допомагати приблизити сюжет до життя. Все залежить від того, які питання викладач обирає. Чи мається шлях, яким викладач може спрямувати студентів відповідати на запитання щодо сюжету, без надання великої уваги тому, якою мовою він керується? Принцип “пояснення значень” буде працювати тут також: будуть зв'язуватись прості і систематичні лінгвістичні структури з почуттями студентів, судженнями і перевагами. Відповіді на ці запитання – “Чи Вам

подобається життя в Лондоні? Чим би ви займались, якби Ви жили там?” – збільшують персональну участь студентів і забезпечують взаємодію серед них під час заняття.

Питання викладача – це перша ступінь, яка спонукає і залучає студентів до акта комунікації, до формування мовленнєвих умінь. Цей обмін інформацією може залучати студентів до розмови, не викликаючи страх перед помилкою; і навпаки, може викликати в них страх перед висловлюванням своєї особистої думки. Відповіді студентів на запитання викладача вважаються природними навчально-мовленнєвими ситуаціями, в яких мовленнєві уміння і навички є критерієм розвинутого мовлення студента; який передбачає у них наявність умінь будувати власну думку в усній чи писемній формі; раціонально використовуючи прислів'я, фразеологізми, ідіоматичні вирази і відповідні навички культури спілкування.